

6 NYHETER

Holdt hemmelige fredss

SYRIA: Muslimer ba Olav Fykse Tveit om fredshjelp for Syria da han var sjef i Kirkenes Verdensråd i Genève. Enkelte deltakere brukte dekknavn og dro omveier.

KJELL KVAMME

kjell.kvamme@vl.no

Med penger fra Norges regjering drev Kirkenes Verdensråd (KV) i flere år et hemmelig fredsarbeid inn mot Syria. Som generalisere kretær i KV tok Olav Fykse Tveit avgjørelsen om sette i gang prosjektet. I dag er han preses blant biskopene i Den norske kirke.

Det var nødvendig å holde dialogen og fredsarbeidet utenfor offentligheten og diskret for at Assad-regimet ikke skulle mis-tenkeliggjøre den og angripe de som deltok, mener Fykse Tveit.

Spesielt deltakerne fra Syria var utsatt. Enkelte reiste en omvei til samtalemøtene som ble holdt i Genève. Noen av dem måtte skjule hva de skulle. Enkelte deltok under dekknavn, forteller Fykse Tveit.

Bekymringen var stor for at regimet gjennom de øverste ortodokse kirkeledere i Syria skulle stoppe det som foregikk for den ortodokse kirke i Syria var tett på Assad-administrasjonen. Geistlige ortodokse fra Syria som deltok, var derfor tilbakeholdne med å informere patriarkene om samtalene, forteller biskopen.

– Det ville sette kirkelederne i klemme om de visste for mye.

Møtested: Genève

Gjennom elleve vår – fra 2012 til 2023 – møttes deltakerne i Syria Peace Initiative (SPI) til samtaler rundt to ganger i året, mange ganger på KVs studiested i landsbyen Bogis-Bossey, nær Genève. De ble kalt Kjernegruppen. I de to første årene var

det i samarbeid med en annen Genève-organisasjon, Humanitarian Dialogue Center.

For å beskrive fredsarbeidet bruker Fykse Tveit ordene «viktig», men også «vanskelig» fordi det måtte foregå skjult.

– Det var alvor og høytid. Jeg opplevde at det var spenninger mellom deltakerne fordi de representerte ulike etniske og religiøse grupper, men de var

takknemlige. Dette var viktig for dem. Det var ikke mange andre måter å gjøre dette på, sier Olav Fykse Tveit.

Blant de 20–30 deltakerne var det prester og muslimske ledere, teologer, representanter fra sivilorganisasjoner, intellektuelle og politikere – noen fra Syria og noen i eksil. Møtene varte gjerne i 2–3 dager, forteller Fykse Tveit. Han deltok selv som oftest i starten av møtene for å understreke at dette var noe KV forpliktet seg til.

FNs spesialutsendinger til Syria var også med på møtene som observatører, blant andre

Vi vil ikke lenger ha en grunnlov bygget på islamske eller islamistiske prinsipper

Armash Nalbandian, Biskop i Den armensk-ortodokse kirke

2014: Lakhdar Brahimi fra Den arabiske liga sammen med daværende generalsekretær i KV, Olav Fykse Tveit. De møttes da kirkeledere fra Midtøsten, Europa, Russland og Nord-Amerika ble samlet for å diskutere Syria-krisen.
Foto: Peter Williams/WCC

KVS ERESDIALOG

- **Fredsarbeidet til Kirkenes Verdensråd i Syria – Syria Peace Initiative (SPI) – pågikk fra 2012–2023.**
- **Det fikk pengestøtte fra EU, Tyskland, Sveits og Norge.**
- **Har foregått i tre faser. I første fase (2011–2015) var det viktig å etablere et sikkert møtested for dialog. I andre fase (2015–2020) utviklet man en nasjonal plattform og et felles narrativ. I fase 3 (2020–2023) arbeidet man å koble nasjonal fredsdialog til fredsarbeid på grasrota.**
- **Det ble også startet tverr-religøse grupper på grasrota i Syria for å dempe lokale konflikter.**
- **Etter at nye ledere har tatt over styringen av Syria etter president Assads fall, har KV gjenopptatt fredsarbeidet med vekt på å beskytte sårbare grupper på bestemte steder.**
- **Siden borgerkrigen som ble utløst etter den arabiske våren i 2011 ble det forsøkt flere fredsinitiativ i Syria der blant andre Den arabiske liga, Saudi-Arabia, Russland, FN, EU og Kina har vært involvert.**

77 Det var alvor og høytid

Olav Fykse Tveit, biskop og tidligere KV-generalsekretær

NABOER: En kirke og en moské i Bekaa-dalen, Syria. Muslimer og kristne lever tett på hverandre i lokalsamfunnene.
Foto: MURAD SEZER / Ap / NTB

2013: Olav Fykse Tveit i samtale med Kofi Annan som på den tiden var FNs spesialutsending til Syria.
Foto: Peter Williams/WCC

amtaler i Sveits

nordmannen Geir O. Pedersen som ble spesialutsending i 2018.
– *I hvilken grad ser du fredsprosjektet som Guds arbeid i Syria?*

– Kall kommer i konkrete former, og dette var et kall om å bidra til fred. Et slikt kall, som ikke minst Jesu etterfølgere får i Bergprekenen, er et viktig mål for Kirkenes Verdensråd. I år er det hundre år siden erkebiskop i Stockholm, Nathan Söderblom, kalte inn til møtet som forberedte den økumeniske bevegelsen. Etter første verdenskrig var han opptatt av at kirkene skulle skape fred, og det er denne linja vi har fulgt, sier Olav Fykse Tveit.

Biskop: Kunne ønskene realiseres?

Samtalene i Genève foregikk

forbi dag én og vi kan snakke om alt åpent her. Da vi møttes igjen i Damaskus for noen uker siden, på mitt kontor, kunne vi fortsette på veien sammen for å bygge det nye Syria, sier biskopen.

– *Hva mener du kom ut av fredsdialogen?*

– Vi etablerte en felles forståelse for å ha én stemme og én felles idé. For eksempel om en ny grunnlov basert på lov og et mangfold av bakgrunn – både etnisitet, religion, kjønn og annet. Dette er det viktigste målet for Syria i dag. Vi vil ikke lenge ha en grunnlov bygget på islamske eller islamistiske prinsipper, sier Armash Naibandian.

Fredsarbeideren: Har dempet konflikter

Lederen for fredsdialogen, Mic-

hel Nseir, forteller om et prosjekt som han mener er unikt og som man nå ser frukten av. Ikke minst har det bidratt til å dempe konflikter og øke samholdet på grasrota, mener libanesiseren som i Kirkenes Verdensråd har tittelen seniorrådgiver for fredsarbeid i Syria. Han er ortodoks kristen og teolog.

– *Hva var de viktigste resultatene av fredsarbeidet?*

– Tanker har blitt forvandlet, perspektiver har blitt endret, og oppfatninger av «den andre» har blitt omformet. Frykt fra begge sider har også blitt forstatt og tatt hensyn til. Dialog har blitt en måte å diskutere på i stedet for å være kilde til spenninger og konflikt. Blant annet rapporterte kvinner at

negative oppfatninger om deres rolle i samfunnet ble betydelig redusert på grunn av at de deltok i prosjektet, sier Michel Nseir.

Norge var ett av flere land som ga pengestøtte til prosjektet.

◦ Prosjektet fikk 6,6 millioner kroner i årene 2012–2015, opplyser Utenriksdepartementet til Vårt Land.

◦ Pengene ble formidlet gjennom Mellomkirkelig råd i Den norske kirke.

Muslimer tok kontakt

Slik startet prosjektet ifølge Olav Fykse Tveit: I 2012 tok ledende personer fra ulike muslimske miljøer i Syria og Egypt kontakt med Kirkenes Verdensråd og møtte generalsekretæren. ◦

SNYHETER

BISKOP: Armash Nalbandian, biskop i den armensk-ortodokse kirke i Damaskus, deltok i fredssamtalene i Genève. Foto: Privat

TUL: Prest Jalal Ghazal i St.Georg-kirken i Damaskus deler ut nattverd på julaften i fjor. Kirkeledere fra Syria deltok i fredsdialogen. Foto: Leo Correa / AP / NTB

2014: Olav Fykse Tveit (t.v.) sammen med Lakhdar Brahimi (nr.2) fra Den arabiske liga, Michel Nseir, Midtøsten-ansvarlig i KV og FN-ansatt Marwa Fouad. Anledningen er en konsultasjon som KV arrangerte. Foto: WCC/Naveen Qayyum

GJEST: Syrias nåværende president, tidligere militsleder Ahmad al-Sharara tar imot Italias utenriksminister Antonio Tajani i januar. Mange statsledere har kommet til Syria etter at president Assad flyktet landet. Foto: AP / NTB

◦ Blant dem var folk fra Al-Azhar-universitetet og fra Det muslimske brorskap.

Al-Azhar er en av de mest fremtredende religiøse institusjonene i den sunnimuslimske verden og ligger i Kairo. Det muslimske brorskap er en muslimsk bevegelse med utgangspunkt i Egypt. Deres overordnede mål er å etablere et samfunn basert på islamsk lov (sharia).

– Det var overraskende at muslimer tok kontakt og hadde tro på en kirkelig organisasjon for et slikt oppdrag, men vi måtte jo prøve om dette var mulig, sier Olav Fykse Tveit.

KV hadde fra før erfaring fra dialogarbeid mellom kirker og politiske aktører, forteller han. I en senere fase prøvde KV å engasjere Den russisk-ortodokse kirke som gjennom sin kontakt med russiske myndigheter kunne påvirke Assad til reformer.

Frykt fra begge sider har også blitt forstått og tatt hensyn til

Michel Nseir, Midtøsten-ansvarlig i KV

– Vi fikk ikke helt gjennomslag der, sier Olav Fykse Tveit.

Foreslo ny grunnlov

I enkelte faser ble det større gjennombrudd enn Olav Fykse Tveit hadde håpet på. Blant annet ble det utarbeidet et forslag til grunnlov for landet. I forslaget skal staten være sekulær.

– De var modige og seriøse. De så det som sitt mandat å ivareta alles interesser. For at det skal skje var de enige om at staten skal være uavhengig av religion. Religiøse ledere så at kobling mellom religion og statsmakt var skadelig, sier Fykse Tveit.

Et konkret resultat av fredsdialogen er dokumentet «Grunnlag for å leve sammen: Prinsippene for en syrisk, sosial kontrakt». I forarbeidet ble flere hundre mindre grupper, såkalte fokusgrupper, i Syria og nabolandene – blant annet i flyktningleirer – engasjert til å gi sine innspill.

Michel Nseir mener at prinsippene i dokumentet kan bli del av en ny grunnlov i Syria.

Fredsgrupper på grasrota

De høye herrer innså at de ikke bare kunne sitte i Sveits og diskutere demokrati, forholdet mellom stat og religion og annet, forteller Michel Nseir. Det måtte bli praktisk.

◦ På grasrota i Syria ble det dannet 44 fredsgrupper i ti av Syrias 14 regioner, og i Tyrkia.

◦ 87 mennesker deltok i disse gruppene

◦ Fram til 2020 var 59 medlemmer trent i konfliktanalyse.

◦ Gruppene dempet motsetninger i lokalsamfunnet, ifølge Nseir.

– Det var en stor prestasjon.

Det ble et sikkerhetsnett i konfliktråder i Syria. Blant annet

grep de inn her og der for å

reducere spenninger, arbeide for

humanitær handling og for

humanitær tilgang til flere regi-

oner som var beleiret. Gruppene

deltok i å forhandle fri mer enn

Det var overraskende at muslimer tok kontakt

Olav Fykse Tveit, biskop og tidligere KV-generalsekretær

150 gisler som ble holdt flere steder i Syria.

Slike grupper hadde også en viktig rolle i å sikre tilbaketrekking av væpnede grupper fra Homs på et bestemt tidspunkt, forteller Nseir.

– I hvilken grad ser du fredsprosjektet som Guds arbeid i Syria?

– Jeg betrakter det helt klart som Guds arbeid i Syria.

– Hva tenker du om omveitingen som nå har skjedd i Syria?

– Jeg tror det nå er en ny åpning, et nytt håp, men også store risiko for hva som kan skje, sier Michel Nseir.